

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA I NIEODPŁATNE PORADNICTWO OBYWATELSKIE

EDUKACJA PRAWNA

KOMPENDIUM WIEDZY Z ZAKRESU PROCEDURY ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

**FUNDACJA STUDENCKA
„MŁODZI-MŁODYM”**

Organizacja Pożytku Publicznego (OPP)
KRS 0000270261 | NIP 949-204-42-31
ul. Bór 116, 42-202 Częstochowa
biuro@fsmm.pl | www.fsmm.pl
tel. +48 795-795-747

**Ministerstwo
Sprawiedliwości**

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**

Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa
www.ms.gov.pl
tel. 22 52-12-888

**STAROSTWO POWIATOWE
W RADOMSKU**

ul. Leszka Czarnego 22,
97-500 Radomsko
starostwo@radomszczanski.pl
www.radomszczanski.pl
tel. 44 683-45-09

I. Czym jest niepełnosprawność?

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych - **niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.**

Niepełnosprawność jako niemożność wypełniania ról społecznych tj. wypełniania zobowiązania wynikającego z zajmowanej pozycji społecznej przy korzystaniu przez osobę z przysługujących jej przywilejów i praw według bardziej lub mniej określonego wzoru, a więc niemożność bądź trudności w codziennej aktywności i uczestnictwie wynikające z naruszenia sprawności organizmu.

Niepełnosprawność odnosi się do ograniczeń funkcjonalnych, które mogą dotyczyć różnych aspektów życia codziennego. Oto główne rodzaje niepełnosprawności:

· Niepełnosprawność ruchowa:

- Dotyczy ograniczeń w poruszaniu się i funkcjonowaniu motorycznym,
- Może obejmować paraliż, amputacje, choroby mięśni, stawów lub kości,
- Przykład: paraplegia, porażenie mózgowe, dystrofia mięśniowa.

· Niepełnosprawność wzrokowa:

- Obejmuje całkowitą lub częściową utratę wzroku,
- Może obejmować ślepotę, zaburzenia widzenia lub ślepotę barw,
- Przykład: jaskra, zaćma, retinopatia cukrzycowa.

· Niepełnosprawność słuchowa:

- Dotyczy problemów ze słyszeniem, takich jak częściowa lub całkowita utrata słuchu,
- Przykład: głuchota, niedosłuch.

· Niepełnosprawność intelektualna:

- Charakteryzuje się ograniczeniami w funkcjonowaniu intelektualnym i adaptacyjnym,
- Przykład: zespół Downa, autyzm, niepełnosprawność umysłowa o różnym stopniu.

· Niepełnosprawność psychiczna:

- Obejmuje różne zaburzenia psychiczne i emocjonalne, które wpływają na codzienne funkcjonowanie,
- Przykład: schizofrenia, depresja, choroba afektywna dwubiegunowa.

· Niepełnosprawność sensoryczna:

- Obejmuje problemy związane z przetwarzaniem bodźców zmysłowych, takich jak dotyk, smak, zapach, wzrok i słuch,
- Przykład: zaburzenia przetwarzania sensorycznego, zaburzenia integracji sensorycznej.

· Niepełnosprawność wieloraka:

- Dotyczy osób z więcej niż jednym rodzajem niepełnosprawności, które współistnieją.
- Przykład: osoba niewidoma i z niepełnosprawnością ruchową.

Każdy rodzaj niepełnosprawności może wymagać indywidualnych metod wsparcia i adaptacji w różnych aspektach życia społecznego i zawodowego.

II. Kto orzeka o niepełnosprawności i gdzie należy złożyć wniosek?

O niepełnosprawności orzekają Powiatowe/Miejskie Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności (pierwsza instancja) oraz Wojewódzkie Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności (druga instancja). Postępowanie służące orzeczeniu niepełnosprawności lub jego stopnia jest zespołowe i dwuinstancyjne. Zapewnia to, że w skład orzekającego zespołu wchodzi co najmniej dwóch specjalistów: lekarz oraz drugim członkiem składu może być pedagog, psycholog, pracownik socjalny, doradca zawodowy albo inny lekarz.

Wniosek zawiera:

- imię i nazwisko dziecka, przedstawiciela ustawowego dziecka lub osoby zainteresowanej;
- datę i miejsce urodzenia dziecka lub osoby zainteresowanej;
- adres zamieszkania lub pobytu dziecka albo osoby zainteresowanej;
- numer dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego ich tożsamość oraz numer PESEL;
- określenie celu, dla którego niezbędne jest uzyskanie orzeczenia;
- dane dotyczące sytuacji społecznej i zawodowej dziecka lub osoby zainteresowanej – w przypadku wniosku o orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności;
- oświadczenie osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego dziecka o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

Do wniosku dołącza się:

W przypadku wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności:

- dokumentację medyczną (karty informacyjne leczenia szpitalnego, dokumentację medyczną z przebiegu leczenia ambulatoryjnego, wyniki dodatkowych badań diagnostycznych, konsultacje specjalistyczne itp.);
- zaświadczenie lekarskie – zawierające opis stanu zdrowia, wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się dziecko - zaświadczenie takie ważne jest miesiąc od daty wydania i w tym czasie należy złożyć wniosek (dotyczy osób ubiegających się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności);
- zaświadczenie lekarskie – zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie choroby zasadniczej i chorób współistniejących potwierdzone aktualnymi wynikami badań diagnostycznych, wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się osoba zainteresowana - zaświadczenie takie ważne jest miesiąc od daty wydania i w tym czasie należy złożyć wniosek (dotyczy osób ubiegających się o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności);
- inne dokumenty mające wpływ na ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.

W przypadku wydania orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień:

- dokumentację medyczną (karty informacyjne leczenia szpitalnego, dokumentację medyczną z przebiegu leczenia ambulatoryjnego, wyniki dodatkowych badań diagnostycznych, konsultacje specjalistyczne itp.);
- orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy;
- inne dokumenty mające wpływ na ustalenie wskazań do ulg i uprawnień.

III. Jakie rozróżnia się stopnie niepełnosprawności?

Wyróżnia się trzy stopnie niepełnosprawności:

- lekki,
- umiarkowany,
- znaczny.

Stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej orzeka się na czas określony lub na stałe. Decyduje ocena możliwości poprawy funkcjonowania osoby zainteresowanej.

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydaje się osobie, która ukończyła 16 rok życia.

Stopień lekki niepełnosprawności charakteryzuje się:

- naruszoną sprawnością organizmu istotnie obniżającą zdolności do wykonywania pracy w porównaniu do osób, które posiadają podobne kwalifikacje zawodowe z pełną sprawnością psychofizyczną,
- naruszoną sprawnością, posiadaniem ograniczeń w pełnieniu ról społecznych, które można ograniczyć przy pomocy np. środków technicznych czy akcesoriów ortopedycznych.

Stopień umiarkowany niepełnosprawności charakteryzuje się:

- naruszoną sprawnością powodującą niezdolność do pracy bądź wykonywaniem obowiązków zawodowych w warunkach pracy chronionej, przy pomocy czasowej albo częściowej od innych osób.

Stopień znaczny niepełnosprawności charakteryzuje się:

- niezdolnością do pracy i potrzebą długotrwałej lub stałej pomocy innych osób w wypełnianiu ról społecznych, spowodowaną niezdolnością do samodzielnej egzystencji bądź wykonywaniem obowiązków zawodowych w warunkach pracy chronionej, przy pomocy stałej lub długotrwałej od innych osób.

IV. Jak wygląda procedura orzekania o niepełnosprawności?

Aby otrzymać orzeczenie o niepełnosprawności wnioskodawca bierze udział w posiedzeniu składu orzekającego. Podczas posiedzenia wykonywane jest badanie w celu oceny stanu zdrowia osoby zainteresowanej lub dziecka, jak również dokonuje się oceny funkcjonowania osoby w sferze psychofizycznej oraz społecznej. Zainteresowanego lub przedstawiciela ustawowego informuje się o terminie rozpatrzenia wniosku nie później niż 7 dni przed jego rozpatrzeniem. Jeżeli osoba zainteresowana nie stawia się na posiedzenie, sprawa pozostanie bez rozpatrzenia. W przypadku, gdy nieobecność osoby zainteresowanej spowodowana jest zdarzeniami losowymi lub chorobą, może zostać wyznaczony nowy termin posiedzenia przez przewodniczącego komisji na wniosek osoby zainteresowanej.

V. Jaki i gdzie odwołać się od orzeczenia w zakresie niepełnosprawności?

Jeżeli orzeczenie nie spełnia oczekiwań wnioskodawcy może on złożyć odwołanie w terminie 14 dni od otrzymania orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o niezaliczeniu do niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, złożyć odwołanie do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności za pośrednictwem powiatowego zespołu, który wydał orzeczenie. Powiatowy zespół przesyła takie odwołanie wraz z aktami sprawy w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania. W ciągu tego terminu powiatowy zespół ma prawo do samokontroli wydanych i zaskarżonych orzeczeń. Realizacja tego uprawnienia polega na tym, że jeżeli powiatowy zespół uzna, iż odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie to wydaje orzeczenie, w którym uchyla lub zmienia zaskarżone orzeczenie.

VI. Jakie ulgi i uprawnienia przysługują osobom z niepełnosprawnością?

Ulgi i uprawnienia przysługujące osobom z niepełnosprawnością:

- **wsparcie z środków PFRON**- można ubiegać się o pomoc w m. in.: uzyskaniu prawa jazdy (adresowana do osób ze znacznym albo z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu), zakupie wózka o napędzie elektrycznym (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności – do 16. roku życia lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją uniemożliwiającą samodzielne poruszanie się za pomocą wózka o napędzie ręcznym),
- **asystent osobisty osoby niepełnosprawnej**- wnioski o środki w ramach programu mogły składać jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego. Dlatego informacje czy usługa asystenta osobistego jest świadczona w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością, można uzyskać m.in. w swoim ośrodku pomocy społecznej czy w centrum usług społecznych,
- **ulga rehabilitacyjna**- osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać z odliczeń w ramach rozliczania rocznego podatku od osób fizycznych (PIT). W rozliczeniu tym mogą uwzględnić poniesione wydatki na rehabilitację albo wydatki związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych,
- **ulga podatkowa PCC**- od podatku od czynności cywilnoprawnych zwolnione są osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, bez względu na rodzaj schorzenia, oraz osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności w związku ze schorzeniami narządów ruchu, nabywające na potrzeby własne sprzęt rehabilitacyjny, wózki inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe,
- **zwolnienie z opłat za psa** - w myśl przepisów pies asystujący jest to „odpowiednio wyszkolony i specjalnie oznaczony pies, posiadający stosowny certyfikat”. Kojarzy się najczęściej z osobami niewidomymi, ale wyszkolone psy asystują też osobom z niepełnosprawnością ruchową,
- **uprawnienia w komunikacji kolejowej,**
- **uprawnienia w komunikacji miejskiej,**
- **karta parkingowa**- niepełnosprawność ruchowa może być wskazaniem do otrzymania karty parkingowej, nawet przy stopniu umiarkowanym.

- **usługi pocztowe** - Poczta Polska wprowadziła wiele usprawnień w obsłudze osób z niepełnosprawnością w placówkach pocztowych. Wiele z nich jest dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością narządu ruchu – podjazdy, windy, podnośniki umożliwiają dostęp. W każdej placówce jest okienko oznaczone piktogramem do obsługi osób z niepełnosprawnością. Skrzynki pocztowe są umieszczane na wysokości umożliwiającej korzystanie z nich przez osoby na wózkach. Do placówek pocztowych można oczywiście wchodzić z psem asystującym.
- **nadawanie przesyłek w miejscu zamieszkania**- listonosz ma obowiązek przyjęcia od osoby z niepełnosprawnością prawidłowo opłaconej przesyłki (przesyłki nierejestrowanej) w miejscu zamieszkania. Aby skorzystać z takiej formy wysłania np. listu, wystarczy to zgłosić telefonicznie w najbliższej poczcie.

VII. Na jakie świadczenia pieniężne może liczyć osoba niepełnosprawna?

1. Zasiłek pielęgnacyjny – art. 16 ustawy o świadczeniach rodzinnych

Przysługuje m.in.:

- a) niepełnosprawnemu dziecku,
- b) osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,

Przysługuje także osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia.

Przyznawany jest wyłącznie na wniosek, a wypłacany przez organ gminy.

Przyznawany jest na podstawie orzeczenia wydanego przez powiatowy zespół orzekania o niepełnosprawności lub ZUS lub dawne Komisje ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia.

Jest świadczeniem samodzielnym, nie trzeba mieć prawa do innego świadczenia.

Aktualna wysokość zasiłku: 215,84 zł miesięcznie.

2. Renta socjalna – art. 4 ustawy o rencie socjalnej

Przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- a) przed ukończeniem 18 roku życia,
- b) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej- przed ukończeniem 25 roku życia,
- c) w trakcie kształcenia w szkole doktorskiej, studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Renta socjalna stała przysługuje, jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała.

Renta socjalna okresowa przysługuje, jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa.

3. Dodatek pielęgnacyjny - art. 75 ustawy o emeryturach i rentach z FUS

Przysługuje osobie uprawnionej do renty lub emerytury, jeżeli osoba ta została uznana za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo ukończyła 75 rok życia. Dodatek ze względu na wiek jest przyznawany z urzędu, ale dodatek ze względu na niezdolność do samodzielnej egzystencji – na wniosek. Aby przysługiwał trzeba mieć prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy lub renty rodzinnej lub do emerytury z ZUS. Przyznawany jest wyłącznie na podstawie orzeczenia ZUS.

Aktualna wysokość dodatku: 330,07 zł miesięcznie.

4. Świadczenie pielęgnacyjne – art. 17 ustawy o świadczeniach rodzinnych (na zasadach od 2024r.)

Dla osób sprawujących opiekę nad osobą niepełnosprawną do 18 roku życia:

- legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo
- orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Możliwość pracy- brak wymogu rezygnacji lub niepodejmowania pracy.

Można pobierać emeryturę/ rentę.

Można pobierać świadczenie na więcej niż 1 osobę.

Brak wymogu kolejności osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego.

Brak kryterium dochodowego.

Warto sprawdzić ponadto, czy osoba kwalifikuje się do:

świadczenia wspierającego – od ukończenia 18 roku życia osobie posiadającej decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia,

świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji- od ukończenia 18 roku życia i są niezdolne do samodzielnej egzystencji oraz pozostałe przesłanki ustawowe,
renty rodzinnej

renty rodzinnej wdowy.

FUNDACJA STUDENCKA „MŁODZI—MŁODYM”

Organizacja Pożytku Publicznego (OPP)

KRS: 0000270261
REGON: 240629137
NIP: 949-204-42-31

ul. Bór 116
42-202 Częstochowa

infolinia: 795-795-747
e-mail: biuro@fsmm.pl
www.fsmm.pl
facebook.com/fs.mlodzi.mlodym

Zadanie współfinansowane z dotacji Powiatu Radomszczańskiego